

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ÉS NYOMDA

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop, (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-ÉLELMIS NAPI LAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Romániában

Egész évre — 850

Félévre — 700

Negyedévre — 370

Egy hónapra — 200

Fizetés a kézre — 100

Posta díj — 50

— 100

Egy hó. — 25 ck

Egy szám — 1.50 ck

1924 augusztus 14 Csütörtök

Cluj Kolozsvár * VII. évfolyam * 182. szám

5684. Ab 14

Románia hercegprimása és a zsidókérdés

Cristea Miron vitája az antiszemitizmusról. Romániának szüksége van a zsidókra. Mik a vádak? Ki okozza a korrupciót. Rabbik küldöttségjárása Borszéken. Miért halt meg Schön Bernát és miért robbant a bomba Józásahelyen?

(Borszékfűdő, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A pompás fenyőerdők kedves sétányain zsidó papok sétálnak s a nyaralók, — bármilyen vallásnak is legyenek is — mély tisztelettel nyitnak utat a zsidó papok kis, vitaközös csoportjának. A csoport közepén Fuchs Benjámín, a nagyváradi ortodox főrabbi, mellette az ősz tordai Wesel rabbi, kinek két nézésű szemében régi nagyjeink szelidsége. A kis csoporthoz tartozik még Lövy, a tudós kolozsvári dajen, Freund szászrégeni rabbi, a maroshévízi, a szamosújvári rabbi és néhány kiválasztott hívők. Egy szembejövő csoportban: a bohusiak, — a híres bohusi gaon unokái, akiket a régi papi dinasztia illető tisztelet övez. Könyvvel a kezében többnyire magánosan sétál, vagy leánya társaságában Eisler Mátyás dr., a kolozsvári tudós főrabbija.

A nyaraló hercegprimás és a rabbi

A csendesen vitázó zsidó papok kis csoportja egyszerre méltóságos megjelenésű főpappal találkozik össze. A fűdő közönsége jól ismeri: Cristea Miron Románia hercegprimása, a „metropolit primat“ az előkelő vendég, kit néhány év óta minden nyáron Borszéken pihen ki nehéz tisztjének fáradságát. A nyaralók kíváncsian várják e találkozások pillanatnyi lefolyását, — hiszen az ország bármely részéből jöttek is s bármely valláshoz tartozzanak is — egy nehéz esztendő kirobant átkos szenvedélyének emléke lappang a nyaralás szelid semmittevéseiben. A régi fűdőzők azonban már gyakran voltak e találkozások tanúi s kik a múlt évben is Borszék nyaralói voltak; nem egyszer látták együtt: Cristea Miron hercegprimást és Fuchs főrabbit komoly beszélgetésben.

Az idén visszahuzódottabb a hercegprimás. A barátságos üdvözlés még a régi, egymás köszöntése udvarias, teljes tiszteletet adó, de mintha ennek az évnek története sok elmondandóval gátját emelné a hercegprimás és a zsidó papok közé. Pedig a rabbi körében szinte nap nap után arról folyik a beszéd, hogy felkeressék Románia legfőbb egyházi méltóságát s felhívják főpapi figyelmét azokra a szörnyű tettekre, melyek felforgatják az ország nyugalomát és megcsufolják a szeretetnek azokat a tanait, melyek becsületes hirdetésén és megtartásán Románia görögkeleti egyházhoz tartozó hívei felett Cristea Miron metropolita primat örököl.

De tudják róla azt is, hogy Cristea Miron innen, erről a gyönyörű vidékről indult neki magasba ivelt pályafutásának és a közeli Maroshévízen — egyszerű falusi gazda fia — töltötte gyermekéveit. Idevalósi a Cristea-család, ez a vidék a „szülőföldje“ s ennek a régi, erdélyi békének tradicionális emlékei talán itt fértőznek legközelebb a hercegprimás szívéhez.

Beszélgetés uzsonna mellett

Amíg a rabbi meghányják-vetik: mit is mondjanak, mit is kérjenek, a hercegprimás hosszabb beszélgetésre adott alkalmat az Uj Kelet munkatársának.

Cristea Miron délutáni uzsonnájánál fogadta az Uj Kelet munkatársát, s ez a beszélgetés jelleget is megadta. Közvetlenül, szinte ötletszerűen követte egymást a kérdés és a felelet, s a szerepek is gyakran cserélődtek: a hercegprimás volt az, aki nagy érdeklődéssel igyekezett kiismerni a „zsidó álláspontot“. A kérdések és feleletek egymáshajtó sora mögött azonban ott

izzott, néha tüzesen, néha szelid megértéssel az a probléma, mely Románia zsidóságának élet-halál kérdése.

A héber nyelv joga

A hercegprimás mindjárt váddal kezdi: *miért rogazkodik a zsidóság magyar kultúrájához? Miért beszélünk magyarul?* Hiszen a zsidó népek újjáéledt az ősi nyelve: — mondja — *miért nem szolgálják a zsidók által fenntartott iskolák — a héber kultúrát?* Hiszen az ellen senkinek kifogása nem lenne, ez természetes joga, sőt kötelessége is a zsidóságnak! — állítja a hercegprimás teljes meggyőződéssel.

Néhány szó az anyanyelv adottságáról, az átmeneti időről és dióhéjban: a kolozsvári Tarbut történetéről, de már új vád ferdül a zsidók ellen: Talán két haladt akarnak a zsidók, egyet itt, egyet Palesztinában? És már magyarul citálja:

— Neked két hazát adott a végzeted...

A hercegprimás nagy érdeklődéssel hallgatja annak a sanremói békeszerződésnek határozatait, melynek egyik aláírója — a többi ötvenöt állam között — maga Románia is.

— Nagyon helyes! — mondja Cristea Miron, — a jövő évben én is Jeruzsálemben leszek, az ortodox egyház nagy kongresszusán s így alkalom lesz meggyőződni személyesen, hogy mennyire haladt az az otthonépítés munkája.

Nyílt kérdés az antiszemitizmusról

A kérdések, feleletek játékában egyre szűkebb a kör, egyre határozottabb a kérdés: az antiszemita mozgalom ügye. Nyíltan feltesszük a kérdést:

— Nem érzi Szentséged lelki szükségének, főpapi kötelességének, hogy felemelje szavát a lelketlen izgatások ellen, melyek összhangba nem hozhatók sem a keresztény tanokkal és egyenesen ártalmasak az országra nézve? Külföldön, — a múltban is, — ha a legvadabb antiszemitizmus dühöngött, mindig voltak, akik nem hallgattak, mikor úgy volt szent emberi kötelességük, hogy beszéjenek. És voltak egyházfejedelmek, akik bullákban, püspökök, akik pásztorlevelekben nyugtatták meg a népet és parancsolták emberi fejegyelme azokat a papjait, kik a szeretet szavai helyett gyűlöletet hirdettek — és hirdettek.

A válasz késett. A hercegprimás elgondolkozott. Azután nehezen tört elő a szó, hangzott el a válasz.

Együttesen kell megoldani a zsidókérdést

— Ugy érzem, hogy nekem is, ki Románia egyházi feje vagyok, — szólanom kellene és fel kellene emelnem a szavam e mozgalom ellen, amely Románia érdekeit súlyosan veszélyezteti. Régtől fogvást érzem ezt és állandóan foglalkoztat a zsidókérdés. Megvallom: még most sem jöttem tisztába ezzel a kérdéssel, pedig éjjel-nappal foglalkozom vele. Nem alakult ki tiszta képem a helyzetről. Talán a leghelyesebb lenne, ha mind a két részből összejárnának, ha együtt, a zsidóság vezetői embereivel keresnők meg azt az utat, amely kivezet ebből a hióriból. Együttesen bizonyára meg lehet találni azokat a módokat, amelyekkel a romániai zsidókérdést rendezni lehetne. Én magam így nem is igen mertem e kérdéshez hozzányúlni. A diákság kész a vádjával, hogy a zsidók megvásárolták. Lám Banu minisztert is mennyire leterrorizálták, pedig ő ugyancsak szelid ember. De másfelől a zsidóságnak is olyan hibái vannak, melyeket ki kell küszöbölni.

— Én két fő hibáját látom a zsidóságnak. Az

egyik az, hogy nem respektálják a vasárnapi munka szünetet. Moldovában vasárnap is árusítanak. Azt akarják, hogy mi respektáljuk a szombati irás tilalmát, a zsidók pedig nem veszik eléggé tekintetbe vasárnap teljes megünnepelését, ha minden munka szünetelését. A másik súlyos hibája zsidóságnak: a korrupció. Tudom, ahhoz, hogy vesztegetni lehessen, olyan hivatalnokok szükségesek, akik megvesztegethetők. Sajnos a fanariták (görögök) uralma teljesen korrumpálta Romániát. A zsidók mindent pénzzel intéznek el. Nem volna szabad a megvesztegetésre való hajlamosságok, ezt a rendszert így kihasználni. Köösönös akarással, együttesen kellene ezt a korrupciót kiirtani. Egyik oldalon megszüntetni a *vevésre*, másik oldalon az *adásra* való hajlamosságot.

Kis vita következett itt. Néhány kis eset. Konkluzió az én részemről: az veszteget, aki másképp nem tud jogai birtokába jutni. Ha jogbiztonság van, ha biztosítják az egyémi és népi szabadságjogokat, ha a törvények, rendeletek mindenkiere egyformán és becsületesen vonatkoznak: magától megszűnik a korrupció. Ha valaki veszteget: rákényszerül erre, a jog, a demokrácia, a szabadság: ez éli meg a korrupciót.

A román: költő nép

A hercegprimás konkluziója:

— Lásd, a román: költő nép. A mi paraszunk ott furulyázik például a petrozsényi rétek felett, éneklí gyönyörű doinait, szövi szines álmait, költi szép meséit. Nem ért kereskedelemhez, nem tudja az országot industrializálni. Furulyaszóbol, doinából egy ország megélni nem tud. Szükségünk van a zsidók kereskedelmi képességére, arra, hogy az országot mindannyiunk javára felvirágoztassák. De ebből nem következhetik az, hogy a zsidó tőke maga alá gyürje az én népem. Villát akartam itt venni: egy nappal azelőtt egy igen gazdag erdélyi zsidó megvásárolta előttem. Bukarestben zsidók vásárolják meg a házakat.

— Ami pedig az antiszemitizmust illeti, minden népek meg vannak a maga rossz elemei. Itt is, de a zsidók részén is. Keresztek együtt a megoldást mindannyiunk javára és talán, — ha összejövünk — meg is fogjuk találni. Én még nem jöttem tisztába önmagammal és örömmel veszek minden adatot, mely közelebb hozza a kérdés megoldását.

Azután még hosszán elbeszélgettünk, a szerencsétlen Schön Bernát esetéről és a józásahelyi templomrobbanásról is s a hercegprimás nagy érdeklődéssel vette kézhez az Uj Kelet erről szóló hírlapi cikkeket.

A hercegprimás és a zsidó papok vitája

Közben azonban szomorú alkalom adódott a rabbi küldöttségjárására is. Cristea Miron hercegprimást súlyos csapás érte: a közeli Maroshévízen meghalt édesapja, aki élete végéig megmaradt egyszerű gazdálkodónak. A rabbi részéről egy küldöttség kereste fel a hercegprimást, hogy a részvétüket kifejezzék. A küldöttség tagjai Fuchs Benjámín, dr. Eisler Mátyás, dr. Wesel tordai, Freund szászrégeni és Schwarz maroshévízi rabbi voltak. Fuchs főrabbi beszéde végén arra kérte Románia hercegprimását, — akit atyja halála nagyon megtört, — hogy emelje fel szavát az antiszemita izgatások ellen, s főpapi szavával adja vissza nemcsak a zsidóság, de az egész ország megbolygatott nyugalomát. A hercegprimás újra felsorakoztatta azokat a vádakokat, amelyekkel az antiszemiták reá hatni igyekeztek. Ezek szerint Románia mai gazdasági helyzetéért a zsidók felelősek, s ha ez a helyzet meg nem változik, akkor akárcsak Kun Béla Magyarországot tönkretette, úgy teszük tönkre a zsidók Romániát is. Különösen kikelt az „anumita presa“ ellen, amely az antiszemita vádak szerint mindent elkövetnek, hogy az országot tönkretegyék.

— Ezek a lapok nem a zsidóság lapjai, hanem román pártok, irányzatok szószólói. Ha igaz volna is a vád, ezért sem a zsidók felelnek, — válaszolja dr. Eisler.

A Schön Bernát-féle gyilkosságra és a jószáshelyi templomrobbantásra is idézte a metropolita primás az antiszemita felfogását:

— A zsidók felrobbantották a szenátust, erre felrobbant a jószáshelyi templom, — a zsidók megölték a szenátusi merénnyel Radu püspököt, — erre meggyilkolták Schön Bernátot.

Cristea Miron elmondotta ezután, hogy hozzá olyan toilette papirt juttattak el, amelyre a zsidó gyáros keresztet nyomtatott. Egy képen pedig a keresztre feszített Megváltót hollók kővályogják körül és lepszokják.

Kétségtelen, hogy ezek a szennyes „bizonyítékok” is abból a konyhából kerültek ki, mint a Blümchen-féle és más lázító iratok és ilyen agent provocateur fogásokkal akarták a hercegprimást az antiszemita zsidók ellen hangolni.

Ugyancsak ebből a műhelyből kerültek ki a hercegprimás többi vádjai is. A numerus klauzusz-szal szemben az az álláspontja, hogy a zsidók a gazdasági életben ezt már bevezették — a román alkalmazottakkal szemben. Különösen kifogásolta, hogy a fatermelők olcsón megvásárolták az erdőket, milliókat keresnek vele a lakosság rovására.

— Figyelmeztetem — mondotta a hercegprimás — a minisztereket, hogy fékezék meg a zsidókat, vessenek véget gazdasági terjeszkedésüknek, mert a nép nem fogja tűrni a zsidó töke uralmát. *A zsidóknak nincs okuk a kormány ellen panaszkodni, mert Bratlanu a zsidók kormánya!* — jelentette ki a hercegprimás, aki ugyilátszik annyira távol áll a napi eseményektől, hogy azt a naiv beállítást is elhitethették vele azok, akik így élnek vissza jóhiszeműségével.

A hercegprimás a rabbik meggyőző érvei alatt igéretet tett, hogy alkalmat fog keresni a zsidók kérdés teljes, *elfogultlan* megismerésére a azok után fogja a szenátusban az antiszemita izgatások ügyét szótvetni.

Székely Béla

Egy zsidó színész halála

Rosa Silbert egy hajóösszeütközés áldozata. A mézeshetek szomorú vége

(Newyork, július 30. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az elmúlt hónap végén nagy szenzációt keltett itt egy tengeri katasztrófa, amely Newyorktól néhány száz mérföldnyire játszódott le. A „Boston” nevű gőzös Newyork felé való útjában összeütközött a „Swift Hero” nevű olajat szállító hajóval. Az összeütközés következtében az utasok közül sokan súlyosan, négyen — három férfi és egy nő — pedig életüket veszítették.

A halottak között van Rosa Silbert világhírű zsidó színész is, aki hat hét előtt ment férjhez Oskar Grün-hez, a hopkynsi színház direktorához. A fiatal házaspár New England állam regényes vidékein töltötte a mézesheteket és azzal a szándékkal jöttek vissza, hogy Newyorkban előkészítsék az új színházi szezon darabjait, amelyek mindegyikében Oskar Grün kívánsága szerint Rosa Silbert játszotta volna a főszerepet.

A művész kabinja éppen azon a helyen volt, ahol a petróleum és olajat szállító hajó orra belevágta magát a személyszállító hajó páncéltestébe. A katasztrófa pillanatában Rosa Silbert már ágyban volt és aludt. A hatalmas detonációra a másik ágyban fekvő férj felugrott, föl akarta rázni alvó feleségét, de abban a pillanatban a fekvőhely nagy robajjal leszakadt, a fölrakott máhák a fejére zuhantak és azonnali halálát okozták. Grün súlyos zúzódásokat szenvedtek.

Ötszázharminchárom utas volt a hajón, akiket az összeütközés váratlanul talált. A javarészen feketékből álló személyzet elvesztette fejét, térdre ereszkedett és imádkozott. Ezalatt maguk az utasok siettek a mentőcsónakokhoz. Két leány, hogy a pánikot letempítsa, a hajó gramofonján vidám lemezeket játszott le és körtáncra szólították a leányokat.

David Brodsky, Newyork leghíresebb zsidó kántora, aki szintén a hajón utazott, élményeiről az újságírók előtt így számolt be:

— Körülbelül éjjel fél tízenként óra lehetett, amikor a földéletem fölve, olvastam az újságot. Minthogy hat-hét órányi távolságra voltunk New-

yorktól, az utasok nagyrésze kajátságba vonult vissza, hogy a kora reggeli órákban a Newyork kikötőjébe érkező hajót pihenten hagyhassa el.

Hirtelen óriási detonációt remegtette meg a levegőt. A hajó belsejéből a pánik irtózatossá vált kiáltások lehetett hallani. Jajgatás, kétségbeesett kiáltások hangjai töltötték meg a hajót, sebesültek cihelődtek a földszetre. Minthogy a villanylámpák égtek, a pánik lassankint oszlokként. Csak amikor a villamos gépek is víz alá jutottak és egyszerre besötétedett, tört ki újból a pánik. De felgyultak a fáklyák, amelyek fénye mellett az utasokat át-

vitték a petróleumos hajóra. A dróttalan táviró útján leadott vészjelre egy-két óra múlva több hajó jelent meg a katasztrófa színhelyén. Akkor már négy ember holttestét találták meg: Rosa Silbert, S. Konpland és a két Sleany fivér tetemét.

Rosa Silbert temetése július huszonhatodikán ment végbe óriási részvét mellett. A fiatal színész nő temetésén megjelent Newyork művészvilágának minden komolyabb tényezője. Érdekes, hogy a színész éppen a nagy földrengés idején vendég szerepelt San Franciscóban és akkor semmi baja sem történt.

Meghalt Bródy Sándor

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A budapesti Grünwald-sanatóriumában egy forró és gazdag szív szűnt meg dobogni: a „Bródy Sándor” szíve. Dólcog, szép férfialakja, dus, ezüstös haja, két melegfényű keleti szem nem dobogtatja meg többé az asszennyszíveket, két hús fehér keze alól nem kerülnek ki többé az élet bánnal, vérrel, zokogással és ragyogó örömmel szőtt meséi: Sándor bácsi, minden ifjú író-ember biztató, melegsívű Sándor bácsija nincs többé az élők sorában. Dícsőségben, kádalmegekben, nagyszerű örömeiben és páratlan szenvedésekben gazdag pályája hanyatlott vele az örökké kifürkészhetetlen sír mélyébe, mely egyaránt föld el zsenit és királyt, kolostul és hadvezért.

Bródy Sándor nemcsak a magyar irodalomnak vesztesége, de nekünk zsidóknak is az. Bár magyar nyelven írta az egész magyar közéletre kiható és a magyar irodalmi életet befolyásoló írásait, mégis írásain büszkén tündöklött ott mindenkoron a zsidó férfiú fantáziájának keleti tüze, igazságért lelkesedő harci kedvének lángolása; a zsidó lélek minden mélysége és minden magassága. Bródy Sándor mindig hangulyzottan vallotta magát zsidónak, ugyanakkor, mikor mások gyávan bujtak el zsidó nyelvtől és minden boldogságukat abban lelték, hogy gerincük mély meghajlását egyes nemes urak vállveregetéssel ajándékozzák meg. Hogy Bródy Sándor magyar nyelven írta meg írásait, ez mindenesetre jelentős szaporulást jelenti értékben a magyar irodalomnak, azonban végső analízisben nem jelent többet, mint az, hogy Herzl Tivadar és Einstein professzor is német nyelven írták meg a zsidó gondolat legmagyogóbb és legpropagatívabb műveit. Bródy Sándor írásában a „local colorit” a magyar tájak, a budapesti forgatag színeiből és az oszthatatlan, az egyéniség tűzén át is egységes sugarakba ömlő emberi mentalitás tűzöltő tevődött össze. Az a forró rajongás, mellyel az elnyomottak, a kicsinyek, a kiszákmányoltak iránt viseltetett, par excellence zsidó vonás és bizonyos prófétai jellegű kölcsönös irasainak. Harcosossága, mellyel a zolai értelemben veit naturalizmus igazságáért és elismertetéséért harcolt a magyar irodalomban, tisztára az igazságszeretethez tudható be, mely végig kísért minden zsidó származású európai írói pályafutásán. Elég talán ennek igazolására Max Nordau-ra hivatkoznunk, aki „Konventionelle Lügen” című művében ugyanazzal a rajongással és lelkesültséggel rántja le a leplet a társadalom hazugságairól, mint azt Bródy Sándor tette a „Dada”, a „Tanitónó” című szindarabjaiban és számos kiváló kirnevű regényében.

Bródy Sándor 1863-ban született Egerben. Középkorú elvégzése után egész fiatalon hírlapíró lett. Első állomása Kolozsvár volt, ahol már egész fiatalon az „Erdélyi Híradó”, később az „Erdélyi Képesújság”, majd a „Magyarország” című politikai napilapoknál dolgozott. Nemsokára Budapestre került, ahol a „Magyar Hírlap” nál kap alkalmazást. Budapestben kezdenek kibontakozni tehetségének örökértékű erői és egyre mára jelennek meg novellái, karcolatai, regényei, melyeknek minden sorában ott ragyog egyéniségének különös tüze és az a hitvallás, mellyel Zola naturalizmusához simul. 1902-ben megjelennek saját kiadásában „Fehér könyvek” cím alatt kiadott kötetek, melyekben „Egy rossz asszony természetrajza” című regényen kívül egész csomó politikai, szociális és irodalmi vonatkozású cikk látott napvilágot. A *Fehér könyv* című kötetek után megindította *Jövendő* című folyóiratát, melynek főmunkatársai: Ambrus Zoltán és Gárdonyi Géza voltak. Ez a folyóirat volt a később a *Nyugat* köré csoportosult modern íróknak első megnyilatkozási fóruma.

Az *Ujság* című napilap megindulásakor Bródy Sándor a lap főmunkatársa lett és szakadatlanul dolgozik mindaddig, míg egy sajtó keze által eldördülő revolver golyója meg nem bontja testének és szellemének munkaerejét. A magával meghasonlott író azonban felgyógyul, visszatér az irodalmi életbe. Egyre-másra jelennek meg oszadatos szépségű regényei és elbájoszólások, melyek között a *Nyomor*, a *Faust orvos*, a *Kétkeltű asszony*, a *Rejtelmek*, az *Ezüst kecske*, *Egy férfi vallomása* és a *Nap lovagja* címűekkel aratja legforróbb sikereit. Ezen utóbbi regényében merész és bátor hangon ostorozza a buták antiszemizmusa. Színpadai sikerei hangosak és nagyjelentőségűek voltak. Dada, Tanitónó, Timár Liza, Lyon Lea című szindarabjait a világ minden színpadán adták elő, mindenütt nagy sikerrel. A Timár Liza és Lyon Lea című szindarabjait az összes kultúr-nemzetek színpadán nagy sikerrel játszották.

Az ellenforradalom antiszemita hullámai egyidejűleg Bródy Sándort is az emigráló írók társaságába sodorta. A hangos fehér terror idején Bécsbe tette át szállását és a mindenütt fellángoló cionista mozgalom újságíróit és íróit meleg szavakkal buzdította a harcra, mondván:

— Én már öreg vagyok, ti fiatalok csináljátok tovább a munkát!

Visszatérve Budapestre, már keveset dolgozott. Tegnap bekövetkezett halála nem ért benntünk váratlanul, régóta lessük szívszorongva, hogy mikor borul az örök álom Bródy Sándor ragyogó szeméire.

Zsidóságának jellemzésére egy kis epizódot kell felemlítenünk. Bécsi tartózkodása idején történt, hogy az egyik kávéház terraszán egy kisleány autogramot kért tőle. Bródy Sándor elővette a ceruzáját és mosolyogva ennyit írt a fehér papírlapra: *Bródy Sándor zsidó*.

Temetése csütörtökön lesz Budapesten.

— A vádtanács szabadlábra helyezte az érettségi bizonyítvány-hamisítót. Ismeretes, hogy néhány hónappal ezelőtt a sziguranca és a hadbíróóság hamis érettségi bizonyítványoknak jött a nyomára, amelyeknek alapján egyesek a katonai önkéntességi jogot akarták elnyerni. A hamisítók kettőtől-ötezer lejig árusították a hamis bizonyítványokat. A vizsgálat kiderítette, hogy a hamis bizonyítványokat Heimann Emánuel, a kultuszreszort volt tisztviselője Rusu Joan és Mayer Gavril nevű társaival követte el. A három vádlottat letartóztatták és átadták a kolozsvári ügyészségnek. A vádlottak védője, dr. Xantopol kérését adott be az ügyészséghez védenosi szabadlábra helyezését. A vádtanács ma tárgyalta az ügyet és mivel a vádlottaknak bejelentett lakásuk van, szökésüktől nem kell tartani, a főtárgyalás; mindhárom vádlottat szabadlábra helyezte.

Használjunk kizárólag

PLANTOL

כשר

legjobb növényzslirt, mert ez tisztia, egészséges és kiadós!

Főtisztelendő Fuchs Benjámin nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: NIENZ VILMOS Cluj

Szőrmefestés és gyapjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTÍT

„KRISTALY” GŐZMOSÓGYÁR CLUJ

Telefon 500

Telefon 500

Gyapju és gyapju-fonalfosztás

A Haggibbor kétnapos csernovitzi szereplése

Mi volt az oka a második mérkőzés kudarcának

(Csernovitz, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Haggibbor kétnapos csernovitzi szereplése érdekes összehasonlításra ad alkalmat az erdélyi és a bukovinai sportviszonyok között. Annak ellenére, hogy a kolozsvári zsidó csapat hivatalosan csak az egyik mérkőzést nyerte meg, megállapítható, hogy a Haggibbor játéktudása és technikai fölénye mindkét csernovitzi csapattal szemben, még a cserovitzi klubfanatikusok kijelentései szerint is, szembe-tűnő volt.

Az első mérkőzés a Dragos Vodával, amely Csernovitznak vezető román csapata, szép és harmónikus játékot nyújtott, noha a Haggibbor játékosait a huszonnégyórás autótúra (defektekkel együtt ennyit tartott az út) rendkívül megviselte és a Dragos Voda emberei rendkívül agresszív, rámerős játékot produkáltak. Rotmann debreceni bírónak érdeme, hogy a mérkőzést sportyszerű keretek között tudta megtartani, bár több olyan ítékezése volt, amelyek a Haggibbor győzelmének gólarányát lényegesen lecsökkentették. A Haggibbor kimerültsége ellenére is rendkívül fair és stílusos játékot produkált, úgy hogy a csernovitziak a legnagyobb elragadtatás hangján méltatták a Haggibbor és a sportemberek egyöntetűen azt a megállapítást vonták le a mérkőzés után, hogy a Haggibbor játéktudása és technikai tudása mivel sem marad megítélte a bécsi Hakoah-nak, amely néhány héttel ezelőtt szerepelt Csernovitzban.

A második mérkőzés sajnos majdnem botrányba fulladt. A csernovitzi Makkabi, amely Bukovinában közismert durva játékról, ezalkalommal a bíró abszolút hozzá nem értése következtében valóságos emberhajzát rendezett a pályán. A Haggibbor, amely nyomban felismerte a helyzetet, már az első percekben le akart vonulni a pályáról, s hogy ez nem történt meg, csak annak köszönhető, hogy a vezetők nem akarták a két zsidó csapat találkozását botrányba fullasztani. Alig néhány peronyi játék után három Haggibbor-játékost, Braunt, Ankrautot és Vértést lerugták úgy, hogy a további mérkőzést már csak egy erősen meghendicepelt csapat játszotta végig. A Makkabi első gólját erős ofsideból, amelyre a bíró idejekorán figyelmeztetve lett, a Bécsből szerződött Dickler rugta, a második gól pedig egy ugyancsak alaptalanul megítélt tizenegyesből esett. Dr. Vojutzi hozzá nem értő és lehetetlen bíraskodása annyira szembetűnő volt, hogy a játék további során maguk a Makkabi emberei is követelték felváltását. Ez azonban, még ma is érthetetlen okok miatt, nem történt meg. A bíró kritikátlan magatartása és a Makkabi életveszélyes játéka teljes passzivitásra kényszerítették a Haggibbor. De még így is alkalma nyílott a Haggibbornak egy néhány klasszikusan szép akciót lefolytatására, amely azonban éppen az előbb említett okoknál fogva nem vezetett eredményre. A nagyszámú közönség mindvégig a Haggibbor mellett tüntetett és úgy a bíró, mint a Makkabi ellen a játék egész tartama alatt hangos szidalmak és megmegújuló pfuj kiáltások hangzottak el.

Hogy mennyire kellemetlenül érintette a csernovitziakat a mérkőzés lefolyása, mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a mérkőzés után Coanda őrnagy, a csernovitzi sportkerület elnöke felkereste a Haggibbor vezetőségét és a város nevében bocsánatot kért a lejátszott botrányért és kérte, hogy az erdélyiek ne vonjanak le ebből az egy esetből általános következtetést Csernovitz sportjára. Még ugyanaznap folyamán a Makkabi sportegyesület elnöksége is indítatva érezte magát, hogy ugyanezt megtegye.

A csernovitzi mérkőzések alatt különösen a Haggibbor védelme volt kifogástalan, a bekérek és a kapus ugyiszólván hibátlanul teljesítették kötelességüket. Nem mondható ez feltétlenül a half-sorra. A legnagyobb hiányosságok a csatársorban mutatkoztak, amelynek sürgős reorganizálása elsőrangú feladata a Haggibbor vezetőségének.

Beszélgetés egy kínai rendőrkapitánnyal Kolozsváron

A narkotista Kína. Az ópium és morfium a Mennyei Birodalomban

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A ma reggel Nagyvárad felől befutó gyorsvonattal rendkívül érdekes vendég érkezett Kolozsvárra: Albrecht Felner, az európai híri büntügyi szakíró és Német Csingtau („Freiheit-Colonie“) rendőrfőkapitánya. Felner feltűnést keltő megjelenésű egyéniség, magas, szikár, deresedőhajjú, angol típusú öreg ur, akinek sárga, szikkadt arcán meglátszik Csingtau exotikus klímájának évtizedes hatása. Kolozsvárott mindössze két napot fog tartózkodni, az erdélyi rendőrség speciális intézményeinek tanulmányozása céljából. Ezen idő alatt egy magyar-nagu rendőrségi főtisztviselő kalandolja a csingtaui főkapitányt.

Alkalmunk volt Albrecht Felnerrel beszélgetést folytatni, aki érdekes dolgokat mondott el utazásairól és a Mennyei Birodalom helyzetéről.

— Husz éve tartózkodom Csingtauban, jöideig pedig azelőtt is a Keletet jártam mint kereskedelmi tengerészteszt, s így hát jó megszire estem Európától és meglehet, hogy mondanivalómat némi maivítás fogja átfűzni! — kezdte el Albrecht Felner. — Európai tartózkodásom csak időleges. A Bécsben nemrég lezajlott nemzetközi rendőrségi kongresszusra küldöttek ki, ennek lezajlása után pedig hosszabb tanulmányutat tettem Európában. Legutoljára Prágában és Budapesten tartózkodtam. A magyar fővárosról, szépségén és drágaságán kívül, nem sok impressziót szűrtem le. Kolozsvárról Bukarestbe, onnan pedig Innsbruckon át Rómába utazom. Olaszországból visszatérek Csingtauba.

— Európában még mindig teljesen hamis képzetek vannak forgalomban Kínáról. A Mennyei Birodalom a szinte forradalmian demokratikus köztársasági párt uralomrajutásával egy időben a haladás terére lépett. Önök itt el sem képzelik, hogy milyen magas színvonalu például a pekingi egyetem. Legfeljebb azt vehetik észre, hogy a nyugateurópai főiskolákra özőnlő

kínai diákság száma egyre csökken.

— Természetesen néhány szóval roppant nehéz egy olyan óriási országnak még csak futólagos képét is adni. Kínának van egy átka, amelynek súlyát európai ember nem igen becsülheti fel: ez az átok a narkotikumok mértéktelen elterjedése. Az ópium, majd ennek utódja, a morfium megtizedelik a lakosságot és hiába küzd a kormány a legkíméletlenebb fegyverekkel a pusztító mákonyok ellen, erőlködéseinek jóformán semmi pozitív eredménye sincs. Pedig mintegy két évvel ezelőtt felállították már az ópiumrendőrséget is, amelynek élén a kegyetlen, de alapjában véve csak céltudatos Wong tábornok áll. A Wong katonák városról-városra járnak és felkutatják az ópiumtanyákat, elfogják a méregkereskedőket, akik legtöbbször olasz és angol matrózok és börtönbe vetik a bódítószerek mániákusait. Wong működésének mindezeidig nincsen még eredménye. Ennek oka az, hogy az ópium-láz Kínában a gazdasági helyzet következménye és mint ilyen, legfeljebb okaiban, de nem megnyilvánulásában fojtható meg. Amint hogy a XVI. század Anglijában Wolsley kancellár hiába akasztatta az elszaporodott tolvajokat és a holttesteket hiába függesztette ki az utcséii fákra. A nyomort nem lehet kutyakorbáccsal elfeledtetni...

— A narkotikumok elleni harcok vannak buzgó európai katonái is. Ezek között első helyen áll Luciano Bassano olasz újságíró, a „Corriere della Sera“ munkatársa, akinek nemrégiben erről a kérdéstről „L'abuso dell' Opio e della Morphina in Cina“ címen könyve is hagyta el a sajtót.

— És még egyet: a kínai rendőrség csaknem olyan fejlett, mint a legmodernebb európai rendőrségi intézmény. Csak éppen, hogy speciális körülményekkel számolva, speciális módszereket kell igénybe venni. Ezekről a módszerekről nem akarok beszélni, mert Európában esetleg középkoriaknak nevezhetnék őket.

Vádolt lesz a vácmányi gyilkosság koronatanujából

Szalai Zsigmond székelyvajai éjjeliőr ismeri Kohn Dávid gyilkosait. Napokkal később csempésztek Mittelmann József taglóját a helyszínre

(Tárgu-Mureş-Marosvásárhely, aug. 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A tárgyi bizonyítékok híján, csupán súlyos gyanú körülmények alapján kilencóvi kényszer munkára ítélt Mittelmann József ügyében mára ismét olyan adatok kerültek nyilvánosságra, melyekről a bíróságnak aligha lehetett tudomása, amikor előre megfontolt szándékkal elkövetett rablógyilkosság bűntette miatt elmarasztalta. A gyallakuti bíró elleni rablótámadáskor elfogott Móró Ferenc és Móró János kihallgatásakor kiderült, hogy a két utonállónak rendes lakása van a Vácmány-hegyen, éppen azon a vidéken, ahol Kohn Dávidot meggyilkolták. Ebből a völgykatlanba zárt házból okvetlenül

meg kellett hallani Kohn Dávid segélykiáltásait.

Igaz, a két testvér csak nemrég költözött erre a környékre, de előttük is voltak lakói a gyanúshírű háznak és ha azok nem siettek a megtámadott két kereskedő segítségére, ez valószínűleg csak azért nem történt, mert maguk a ház lakói voltak a támadók. Azt, hogy két évvel ezelőtt kik laktak a kunyhóban, okvetlenül meg kell állapítani, ha igazságot akarnak deríteni a hamis vágányokra terelődött, titokzatos bűntügyben.

Még súlyosabban esik latba a székelyvajai éjjeliőrnek, Szalai Zsigmondnak a szerepe. Szalai, mint megirtuk, több ízben kijelentette többek előtt, hogy nagyon érdekes dolgokat tudna mondani a Mittelmann-ügyben. Ez a tanu, aki Kohn Dávid meggyilkolása után kűnnjárt a Vácmány-hegyen, egyáltalán nem szerepelt az eddigi nyomozásban. Arra, hogy ne jelentkezzen hivatalos helyen, Szalaiinak bizonyára alapos oka lehetett és volt is, amint az különböző tanuvallomásokból kiderül. Ezek a tanuvallomások egyszeribe vádoltat csinálnak a koronatanuból.]

Ismeretes, hogy a vád és ítélet alapját legfőbb bizonyítékként az a véres bárd képezte, melyet nyolc méternyi távolságból a gyilkosság színhelyéről találtak meg. A helyszíni jegyzőkönyvekből azonban megállapítható, hogy csak három nappal a gyilkosság után fedezték fel a bűnjelét, holott a fejsze feltűnő helyen volt, a gyalogút szélén levő fán. Az eset környékét nemcsak kíváncsi falusiak, hanem hatósági emberek, bizottságok, csendőrök és detektívek kutatták át tüzetesen és mégis csak harmadnap bukkantak a fejszére. Ezalatt az idő alatt pedig Mittelmann, ha valóban ő lenne a gyilkos, kényelmesen eltűntethette volna az áruló nyomot. Amiből az következik, hogy

a fejsze jóval a gyilkosság után került a fára,

hogy hamis nyomra vezesse a kissé elkésett vizsgálatot. És ez sikerült is a gyilkosoknak. A hatóságok letartóztatták az áldozat utitársát, aki kénytelen volt elismerni, hogy a fejsze az övé, habár — mint utóbb kiderült —

Mittelmann nem is vitt magával bárdot.

Ezzel szemben Mittelmannék székelyvajai házának udvarán levő vágószin állandóan tárványitva s így, különösen éjszaka, bárki emelhetette onnan a bűnjelként szereplő bárdot. Székelyvaján azonban becsületes nép lakik és éjszaka idején senkisé jár házon kívül, — csak az éjjeli őr.

És itt kapcsolódik bele Szalai Zsigmond a titokzatos ügybe. Az öreg éjjeli őr múltjában sok a homályos részlet, amelyek szinte felkínálják azt a feltevést, hogy a bárd kicsempészésére aligha találhattak volna alkalmasabb embert a gyilkosok. És a vajaiak emlékeznek arra, hogy Szalai egyszer olyan kijelentéseket tett a bárd elhelyezésének körülményeiről. Többek között megemlítette, hogy

a bárdot a hóra helyezett deszkán vitték a bokorhoz.

Kik? Erre a kérdésre kell hogy feleljen az éjjeli őr, mert ezzel a legkétségtelenebbül bebizonyítható Mittelmann ártatlansága, ami mellett már maga a pusztá kijelentés is szól, amikor több tettesről beszél. Ezek pedig nem lehetnek Mittelmann bűntársai, mert akkor már régen megnevezte volna őket a saját érdekében is. De más adatok is szólnak Szalai ellen, akiről bebizonyítható, hogy a felesége több ízben biztatta vallomástételre. Az éjjeli őr ugyanis az asszonynak is elmondotta, hogy ő

olyan részleteket ismer, amelyek alapján Mittelmann Józsefet azonnal szabadlábra helyezik.

Szalai azonban mégsem jelentkezett vallomástételre, amivel önmaga szolgáltatott bizonyítékot arra, hogy valami köze van Kohn Dávid meggyilkolásához. Mindezek alapján követeljük Szalai Zsigmond székelyvívai éjjeli őr azonnali kihallgatását és ha kiderül, hogy hallgatásával hozzájárult egy ártatlan ember súlyos elítéléséhez, tartóztassák le a vácmányi rablógylósság ügyében való bűnpártolás, tettestárs és hatóság félrevezetése miatt. Felkérjük egyben Marosvásárhely jogászait, hogy haladéktalanul kérjék az ügyészségtől teljesen új vizsgálat bevezetését, mert itt szörnyű tévedés történt, valóságos juszticiómord egy ártatlan emberrel szemben, aki amellettt özvegy édesanyjának és kilenc gyámolatlan testvérének egyedüli kenyérkeresője is volt. Bűnös mulasztás történt, hogy már eddig is ki nem hallgatták Szalai Zsigmondot, aki végre igazságot deríthetne erre a sötét háttérű bűntudatra.

— Általános razzia Kolozsváron. Az elmúlt éjszaka a kolozsvári rendőrség az egész város területére terjedő általános razziat rendelt el. A razzia eredményeképpen a rendőrség harminc férfit és tizenöt nőt állítottak elő. A nők közül az orvosi vizsgálat alkalmával ötöt betegnek találtak, ezeket kórházba utalták. A férfiak közül nyolc foglalkozás nélkülit a dolgozóházba utaltak, két idegen állampolgárt pedig a sziguranácának adtak át. A többieket utólagos igazoltatásuk után szabadon bocsátották.

Schloimale

Irta: Meadele Moicher Szfirim
(Folytatás és vége.)

Megállapítható ebből, kedves olvasó, hogy házias ember vagyok. Gyermekéről pedig ne is beszéljünk. Van jó néhány belőlük, rossz szem ne verje őket, hiszen Istenem, a zsidónak egyebe sincs. De hiszen nem is erről akartam beszélni...

Könyvkereskedés ez tisztelem, ahogy önök itt látják engem. Sok minden hivatásom volt már, mindenféle takaró szerint nyújtózkodtam, míg végre egy elháríté kézmozdulatot csináltam: Ördögbe minden hivatással! és megkezdtem a könyvüzletet.

Azt lehetne hinni ezek után, hogy a könyv a legjobb üzlet, hogy megis lehet rajta gazdagodni és a zsidók — szegény ördögök elepednek egy kis keresetért és azért egyik a másikat utánozza — mint a sáskák vetik magukat a könyvkereskedelmre. Esküszöm, halljátok zsidók, esküszöm, hogy szegény ember vagyok. A tulajdonképeni könyvüzlet, a chimes, szider, machzor, szelichesz, kinez, teahine, beneser-üzlet, ahogy mondani szokás, a vizet sem jövedelmezzi a rántáshoz és azért a híres berzeti cíeszt is kell árulnom. Dubrovi tealeszeket, imaszijákat, sófárokot, mezusát, farkasfogot, amalettet, kagylókat, gyermekeipőt, sapkákat, némelykor még róz- és pakfenéru. Hogy kerül az utóbbi a könyvek közé? De hát ez már szokás itt mifelénk, éppen úgy, ahogy az író kénytelen némelykor házasságot követteteni, ahogy egy lengyel klaus samesca egy kis pálinkamérést vezet, ahogy a hitközségi alkalmazott jobb lakománál halat főz és kiszolgál, ahogy kisebb városok rabbijai feltűgyeletek után huzott pénsekből éldegél. Mégis, mondom nektek, mindezek után egy fillér nincs a vagyonomban.

Csodálatos szerenese, hogy az enyéimhez hasonló könyvkereskedéshez nem kell valami nagy raktárt bérelni. Elég hosszú egy kis kocsi, gyöngye kis lovacskával. Nem baj, ha a ló öregeske és kopott, ha kissé sántít és alig tudja emelni a lábait. Ez tisztelem mellett nem kell izgulnia. Az ember megrakja a kis kocsit, ráteríti a ponyvát és nyugodtan hajt tovább. Csengetyűt akasztani a lóra fölösleges, a

Orlási Avram Jancu-ünnepségek lesznek Kolozsváron és vidéken

Három napig fog tartani az ünnepség. Százezer vendégre számítanak

(Cluj-Kolozsvár, aug. 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Lepadatu kultuszminiszter Pap Danila tábornok és több erdélyi prefektus kíséretében tegnap és tegnapelőtt meglátogatta Topánfalva, Felsővidra és Czebe községeket, ahol egykor a románok nagy nemzeti hőse Avram Jancu született, ifjúságának éveit töltötte és ahol sirja is van. Augusztus 28-ikától szeptember 2-ig ugyanis orlási nemzeti ünnepségek lesznek Avram Jancu születésének százéves évfordulója alkalmával. Lepadatu miniszter Kolozsváron is volt, ahol megállapította a felállítandó Avram Jancu szobor helyét.

Az ünnepségeken, úgy a kolozsváriakon, mint a vidékieken, a királyi pár is meg fog jelenni.

A rendezőbizottság körülbelül százezer résztvevőre számít az ország minden részéből. Az ünneplők elhelyezése igen nagy gondot okoz a rendezőbizottságnak. Ugy tervezik, hogy a városon kívül orlási sátrakat fognak felállítani, mert ilyen tömegeknek a városban való elhelyezése teljesen lehetetlen.

Lepadatu miniszter, aki a kormány megbízásából az ünnepségeket előkészíti, ma visszatért Bukarestbe, ahol jelentést tesz a minisztertanácsnak.

Herriot és Stresemann titkos tárgyalásai

Öt hónapon belül kiüritik a Ruhr-vidéket? Szombatig elhúzódik a londoni konferencia

(London, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) A konferencia tegnap plenáris ülést tartott, amelyen az öt nagyhatalom, továbbá Románia, Jugoszlávia, Görögország és Portugália képviselői elfogadták a bizottságok jelentéseit egyes még vitás pontokat kivéve. Valószínűleg még egy szövetségközi és egy nemzetközi plenáris ülés lesz a konferencia befejezéséig.

A plenáris ülés után a jogügyi bizottság hozzáfogott egyes szakbizottságok által kidolgozott javaslatok egységesítéséhez az elfogadott határozatok alapján. Ez az egységesítés, amely a londoni konferencia teljes jegyzőkönyvét fogja képezni, három részre osztja a tárgyalások anyagát. 1. A németek és a jóvátételi bizottság között létrejött megállapodások. 2. A német kormány és a szövetséges kormányok egységes határozatai. 3. A németek jóvátételi mulasztása esetén szükséges szankciók kérdése.

Ezzel egyidejűleg — mint a félhivatalos francia Havas-ügynökség is megállapítja — Herriot titkosjellegű tanácskozást folytatott Stresemann német külügyminiszterrel. A titkos értekezletről, amelyet nem a konferencia hivatalos termeiben, hanem magánzálogban tartottak, pozitív hír nem szivárgott ki. Valószínű, hogy a francia-német kereskedelmi szerződésen kívül egyébről is szó esett

közöttük. Az ismeretes hivatalos kijelentések ellenére, mely szerint a Ruhr-kiürítés a Dames-terv végrehajtásától számított egy év múlva fog megkezdődni, politikai körök megmaradnak ama meggyőződésük mellett, hogy a Ruhr-vidéket már öt hónapon belül kiüritik.

A francia miniszterelnök ma újra tanácskozott Marx kancellárral és Theunis belga kormányfővel a Ruhrkiürítés első határidejéről, a katonai ellenőrzésről, az anyagszállításokról, valamint a német francia és német-belga kereskedelmi szerződésekről. Ezzel kapcsolatban a „Times”, amely az angol konzervatív Baldwin párt lapja és közel áll a brit nagyparhoz, vezércikkben követeli a Ruhr-vidék sürgős katonai kiürítését. A lap azt fejtegeti, hogy a szövetségeseknek semmi joguk ellenszolgáltatásokat követelni a kiürítés ellenében.

Angol körökben azt hiszik, hogy a konferenciát csak szombaton lehet majd befejezni.

— Uj vasutvonal Palesztina és Transzjordánia között. A hadsági kormány elhatározta egy új vasutvonal építését Amman és Akkaba között. Ez a vasutvonal rendkívül nagy jelentőségű lesz, ugyanis Palesztinát és Transzjordániát fogja összekötni.

kerek nyikorgása ugyanazt a célt szolgálja. Megszállani az ember megszáll a templomudvarban. Bemegyek a bész-hamidraaba és napközben kiteritem könyveimet a padokra, az asztalra, este levezsem és magamat helyezem el oda és alszom, amíg csak alhatok. Nem is mellékes körülmény, hogy ezt az élvezetet ugyan élvezem.

Már most, ha a dolog így áll, vagyis, ha bolyongani, vándorolni és koldulgatni kell, fölmerül bizony a kérdés: melyik ördög hozza engem a könyvüzlethez? És miért maradt mind a mai napig az üzlet mellett? Nehéz felelnem rá, de nincs választásom...

Kedves olvasóm, beismerem. Gyerekkorom óta van egy gyöngém, amit az idegenek „természet-imádás” néven ismernek. Vagyis szeretem mindazt, ami nő és felfelé törekszik, ami él és itt van a világon. Ez vonz és kerget. Valami fészkelődik bennem, egy szép arc, egy fontos forma, egy fa, egy rózska, egy madár.

Erre így fogtok felelni:

— Nem szűgyeli magát szakállas, életgondokkal küzdő ember létre, akinek telessége és gyermeke van, akinek a természet randje szerint gondokba kellene merülnie, hogy ilyasmikkel törődik? Dolgozzatok, amiknek semmi céljuk.

Ó jaj, hiszen tudom, jól tudom, hogy ilyesmi nem méltó hozzánk, zsidóknak, de mihez kezdjek, amikor ez született gyengém; szűzön, amely még nesként vonz. És éppen olyankor, amikor komoly dolgokkal foglalkozom, zsidó ügyekkel, vagy üzlettel pláne. A haldavatás imája közben, amikor a többiek himbálózhatnak és vonaglanak, olyankor én elmerülök gondolataimba. Isten tudja hol járok, amikor fölnezek a hold tiszta, fontos képe. Arcokat látok, sémajokat hallok, duskoronájú tölgyek között járok... Esküszöm, nem tudnám megmondani, ajkaim mit mormognak.

Aki mellettem imádkozik, így szól a ritus szerint hozzám:

— Békesség veletek!

De én így adom vissza:

— Jöjj ó barátom, a menyasszony elébe!

Igy vagyok az eszreggal, a lulavval, a fűzfákkal. Megfeledekzem az isteni parancsról, a beállításról, a szimbólumról, nem gondolok istenre

és dicsőségére, hanem élvezem szépségüket és friss illatukat. Amikor „tasleoh”-ra mentünk a folyó mellé és imádkoztam, akkor szemeim a folyamot nézték és átsiklottak a zöld mezőre, amely a folyó tulsó oldalán terpeszkedik fontos egyszerűségében.

Látom a tovafutó, mormogó vizet, a büszkén uszó ludakat, szellő kél valahonnan, a magas nádas suvog, egy fűzfa tükrözgeti magát, majd megfürösztí sovány ágait a vízben. Az ég tiszta és világos, a levegő trisz, isteni csönd dombokon és völgyeken és erdőkben. Valami tépdesi a lelkemet, henvágy, epedés — ó, nagy istenem — nem is tudom, mit akarok. Az életemet egy sétáért! Kűn a mezőn és az erdőben nem is vagyok ugyanaz, aki a városban, szabad vagyok, nincs járom rajtam. Nem tőrődöm itt asszonnyal, gyerekekkel, zsidókkal, gondokkal! Csak örülni tudok isten nagy alkotásainak, odaadom magam minden érzésemmel isten szép világának.

Jaj, ez a gonosz szenvedély furt és morgott bennem: Mendel, a könyvkereskedés miattad jött a világra! És ha van valami elzúlogotani való, feleséged ékszerre, eredj vele a zálogházba, a pénzen pedig vásárolj lovat és kocsit, raid meg könyvekkel és utaz a messze világba. Keresel pénzt, vagy nem keresel, nem fontos, fő az utazás, az öröm abban, amit látsz és hallasz utközben. Lessan poroszkal a lovacska, te pedig közben eljutsz a világba és látsz különféle embereket, finomakat, nagy urakat, különös teremtményeket, hajlott hátúkat, olyanokat, akik fölfele hordják az orrukat, hosszú kezűket, ragadós ujjukat, mindenfajta vágásukat. Ha megláttad őket, akkor fogsz tudni mesélni és dalolni róluk.

Most már tudjátok kedves zsidóim!

Ma, hogy jó darabot utazgattam össze, a gonosz szenvedély ismét fur és forr bennem. Eredj — mondja — nyomasd ki azokat a történeteket, amiket elmondhatsz a zsidócskákról, akik között bolyongtál.

Megcselekszem.

Ugy vélem, mindent megmondtam, amire szükség van. Címem: Mendel Jidalevits, Moicher szfurim Mizeleg városában. A cím alá fölösleges odairni: zsidó urnak. Anélkül is megtalálnak.

(Szabó Imre fordítása)

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— Nem függesztették fel az állampolgársági igazolványok kiadását. Elterjedt ellenkező híresztelésekkel szembea Béress kolozsvári városi tanácsos kijelentette, hogy az állampolgársági igazolványok kiadását kizárólag technikai okokból függesztették fel. Mindazáltal, akinek sürgősen van szüksége ilyen igazolványra, kellő indoklás mellett kaphat ideiglenes igazolványt. Az állampolgárok névjegyzékébe felvehették azok a Kolozsváron kívül született egyének is, akik 1918 december elseje előtt megszerezték kolozsvári illetőségüket, sőt azok is, akik a Romániához csatolt területeken születtek és illetőségüket 1918 december elseje előtt megszerezték.

— Vasárnap rakják le a munkácsi héber gimnázium alapkövét. Emlékeztet az Uj Kelet olvasói előtt az a harc, amely már évek óta folyik a munkácsi zsidóság táborában. Az elvi utról sokszor letért küzdelemnek, amelyről többiben megemlékezünk, a tervbevett héber gimnázium került a középpontjába, amikor Munkács városi tanácsa hatvan ezer cseh korona hozzájárulást szavazott meg az építkezés céljaira. A betöltését féltő Spira rabbi és hívei, nem törődve a többi iskolából kirekesztett zsidó tanuló százainak jövőjével, mindenáron megakarták akadályozni a gimnázium felépítését, azzal az érveléssel, hogy káros hatása lesz az ifjúság vallásos érzelmeire. Mintha a nemzsidó iskolában inkább szivhatnak vallásos szellemet magukba a tanulók. A harc, mint elérhető volt, azzal végződött, legalábbis egyelőre, hogy augusztus 17-én vasárnap rakják le tüneményes keretek között a munkácsi héber gimnázium alapkövét. Az erről szóló meghívót Guttman Mór, dr. Spiegel Sándor alpolgármester és dr. Sternbach Vilmos írták alá a ruszinszkói héber iskolaszervezet vezetői ként.

— Ujra életbe lépett a német szabadalmak védelme. Newyorkból jelentik: Az Egyesült-Államok kormánya újonnan kiadott rendeletével ismét életbe léptette a németországi szabadalmak védelmét. A Munn nevű amerikai szabadalmi iroda megbízottai Berlinbe utaztak, ahol eddig már mintegy száznegyven vegyipari szabadalmat vásároltak meg. Hír szerint több fémipari szabadalmat is vásárolt Németországban.

— Herzl Tivadar fia — kikeresztelkedett. A táviró ma különös és beavatottak előtt is meglepő hírt hozott: Hans Herzl, apja halálának huszadik évfordulója napján a dominikánusok kolostorában megkereszteltette magát és áttéréséről levélben értesítette a bőszi cionista szervezet elnökét. Herzl Tivadar családi élete, tudjuk, boldogtalan volt és a boldogtalanságban Herzl szerencsétlen, szellemileg visszamaradt gyermekei játszották a főszerepet. Trude leánya évekig sanyalódott szanatóriumban, fia, Hans pedig, aki értelme fogyatékossága miatt nem tudott eljutni az iskolai képzettségnek arra a fokára, hogy bármit is végzett volna, fiatalosága legszebb éveit ideggyógyintézetekben töltötte. A cionista szervezet a szerencsétlen Hans Herzinek a nagy Herzl Tivadar iránt érzett kegyeléből kiadott és felelősségmentes állást biztosított valamelyik irodában. A lehető legminimálisabb munkát kellett végeznie, mert a cionista vezetőség ezt a könnyű állást abban a reményben juttatta neki, hogy egy kis leköltöttséggel járó foglalkozás mellett szellemi erőt talán mégis egyensúlyra kapnak. Ez nem következett be, sőt Hans Herzl beteges idegessége az utóbbi időben fokozódott. Hans Herzl esete csak megisméltélődése annak a gyakori és a pszichológia által meg nem fejtett rejtélynek, hogy zseniális apák koros utódokat hagynak.

— A háború áldozata. Rosen Mihály egyike azoknak az elvetélt embermillióknak, akiket szerencsétlenné tett a háború. Azelőtt jólizetett tisztviselő volt, most teljesen lerongyolva él kegyelemkenyeren az egyik gyergyói fűrésztelepen. A hadifogságból mint 75 százalékos rokkant került haza, de nincs annyi pénze, hogy felhasználhassa a háborús rokkantak számára biztosított kedvezményt. Trafikot, vagy italmérést szeretne nyitni, hogy emberibb megélhetése legyen, mert rokkant tagjai már nem bírják a nehéz munkát. Jászivü adományokat a következő címre kér: Rosen Mihály muncitor la S. A. „Putna“, Varviz, jud. Ciuc.

— Ujra megnyitott a bayreuthi Wagner-opera. Bayreuthból jelentik: A Wagner-opera, mely hajdan Wagner személyes igazgatása alatt állt és csak Wagner-darabokat játszik, tíz éves háborús szünete után most nyit meg újra óriási közönség jelenlétében a nürnbergi mesterdalnokokkal.

— A gyiroki templomban a villám agyon-sujtotta a község legvallásosabb emberét. Temesvári tudósítók jelelti: Tegnapelőtt délelőtt borzalmas tragédia játszódott le a Temesvár közelében fekvő Gyirok nagyközség görög keleti román templomában. A templomban mintegy 150 férfi, asszony és gyermek gyűlt össze istentiszteletre, melyet Voniga Dávid plébános celebrált. Ugyanezen a napon óriási vihar dühöngött az egész Bánátban, mely a mise alatt éppen Gyirok fölött vonult át. Az istentisztelet többszöri megszakítással folytatták le, mert az állandó mennydörgés miatt nem lehetett hallani a pap szavát. Mikor a gyermekkar az „Apostolok“-at akarta énekelni, hirtelen óriási csattanás hallatszott a templomban, majd egy ellenállhatatlan erejű légnymás a földhöz vágta az összes hívőket. A jelenlévők között pánik keletkezett, fejvesztetten tódultak az ajtóhoz, maga a pap is lerohant a szószékről és a tolongás közében sokan könnyebben megsebesültek. A nyugalom a vihar elvonulása után helyreállt és a hívők visszatértek a templomba, hogy a miáért befejezzék. Csak ekkor vették észre, hogy a pad sorok között élettelenül fekszik Radimir Péter földesgazda, akit a villám agyon-sujtott. Néhány perc múlva a parallel, asszonyok részére fentartott pad sorok között félholtan találták Radimir feleségét is, akit a villámcsapás életveszélyesen összeégetett. Különösen drámaiá tette az esetet az, hogy Radimir és felesége a község legvallásosabb emberei voltak, akik évek óta nem mulasztották el egyetlen istentiszteletet sem. Gyirok lakói most különös isteni rendelést látnak abban a tényben, hogy a villám éppen ezt a házaspárt sujtotta, akik egyébként a mise alatt a templom különböző helyein tartózkodtak. A szerencsétlen Radimirt tegnap hantolták el a messze környék általános részvéte mellett.

— Egymillió orosz emigráns van. Moszkvából jelentik: A szovjetkormány jelentést készített, mely szerint külföldön egymillió-százöttez orosz emigráns tartózkodik. Számárányban: Németországban 500.000, Franciaországban 400.000, Lengyelországban 41.000, Bulgáriában 33.000, Törökországban 29.000, Belgiumban 1000 és egyéb országokban 71.000.

— Hat országos állatvásár lesz ezennel Szilágy-nagyfalun. Bukarestből jelentik: A földmivélségi minisztérium megengedte Szilágy-nagyfalun előjáróságának, hogy minden csütörtökön heti áru- és állatvásárt tartson. A község engedélyt kapott azonkívül évenkénti hat országos állatvásár tartására.

— Tel-Aviv a Keren Kajemetért. A telavivi városi tanács elhatározta, hogy a városi költségtérítésbe ezt a 200 fontot is beveszi, melyet a város rendes évráradékként ad a Keren Kajemetnek. Ugyancsak egy telavivi vállalat, a „Geulah“ évi nyeresége 10 százalékát ajánlotta fel a Nemzeti Alapnak.

— Szakadás fenyeget a kassai hitközségben. Kassáról jelentik: Néhány hónap óta elkésredett harc folyik az egy hitközségben, de két ritus szerint élő kassai zsidóság körében. A hitközségnek van egy ortodox és egy neológ temploma, amelyek hívei a legutóbbi tisedéskor két főrabbit választottak maguknak: az ortodoxok Eckstein Márkot, a neológok pedig dr. Enten Manót hívták meg. A hatóságok nemrég felszólították a hitközséget, hogy döntse el végül, melyik templom papja a főrabbi, mert csak azt ismerik el anyakönyvvezetőnek és csak annak utalnak ki kongruát. Össze kellett hívni tehát a hitközség tagjait, hogy a hivatalos kérdésre adandó válasszal együtt eldöntsék a tulajdonképeni problémát: kié legyen a neológok által épített, de alig használt nagytemplom és annak vagyona. Az ortodox templom híveiből alakult vezetőségek sikerült elérnie, hogy rábízák a döntést. A közgyűlésen dr. Neuwirth Elek elnök ismertette a jegyzői hivatal leiratát, amikhez Garai Sándor dr. és Grün Lajos dr. szoltak hozzá Enten Manó dr. érdekében. Klein Jenő és mások felszólalása után név szerinti titkos szavazást rendeltek el. A közgyűlésen megjelent 49 tag közül 36 úgy szavazott, hogy Eckstein Márk a főrabbi, akinek joga van tehát átvenni a nagytemplom szerzetési ügyeit és vagyonát. Értesítésünk szerint a hitközség több tagja megfélebbezi a közgyűlés határozatát, amely teljes szakadást idézhet elő Kassa ortodox és neológ zsidósága között.

— Összel szabályozzák a konkordátum függő kérdéseit. Az „Observatore Romano“, a Vatikán hivatalos lapja cikket ír a konkordátum-tárgyalásokról, amely szerint azok legnagyobb részben megegyezésre vezettek és csak a nyári szünet miatt szakadtak ideiglenesen félbe. Októberben a még függőben levő néhány kérdést is szabályozni fogják.

— Magyarország Jugoszláviában szerzi be nyersborszükségletét. Budapestről jelentik: Tekintettel arra, hogy a Jugoszláviával kötött vasuti és vámegyezmény a magyar bõriparnak sok előnyt nyújt, a bõriparosok kartellje szoros összehoztatásba akar lépni Jugoszláviával. Azonkívül Belgrádban fiókot akar létesíteni, melynek feladata lesz a nyersbõrkivitel Magyarországra felé irányítani.

— Megalakult az erdélyi zsidó diákok szünidei bizottsága. Tegnapelőtt megalakult a Hitchabruth Cijonit Akademit Lófagarah „Bar Giora“ bi Cluj, a Kolozsvárt tartózkodó zsidó diákegyesületek szünidei bizottsága. Elnöke Király Jenő, a párisi Barisszia ros risonja. Jelentkezni lehet az E. Zs. N. Sz. irodájában, Calea Regele Ferdinand 48. Rosenfeld Sándornál.

— Letartóztatták hat bukaresti szakszervezet vezetőjét. Bukarestből jelentik: A katonai ügyesség elrendelte tegnap hat szakszervezet vezetőjének letartóztatását, akik titkos üléseken tiltakoztak a jelenlegi rendszer ellen, vagy engedélyezett szakszervezeti üléseken politikai jellegű beszédeket tartottak. A katonai ügyesség lázadás címén fogja perbe a letartóztatottakat.

— Borzalmas vasuti szerencsétlenség Dornavatránál. Bukarestből jelentik: Tegnap egy tehervonat 14 vagonnal belezuhant Darmanesti és Dornavatra között egy szakadékba. A mozdonyok és a vagonok porrázúzódtak.

— Rendőri hírek. Miresaló községben ismeretlen tettesek behatoltak Szatmári Béla körjegyző irodájába és onnan 15.000 lej értékű készpénzt magukkal vittek. A nagyenyedi rendőrség körözleletet küldött a kolozsvári rendőrségnek, mert az a gyanu, hogy a tettesek Kolozsvár felé szöktek.

— Dr. Feurli Gusztáv temesvári orvos 50.000 lejt tartalmazó pénztárcáját a temesvári állomáson egy zsebtolvaj elemelte. Az orvos észrevette a lopást és a zsebtolvajt átadta a rendőrségnek. A zsebtolvaj személyazonosságát nem lehetett megállapítani, mert kiderült, hogy különböző neveken, különböző városokban szerepelt. A rendőrség eddigi megállapítása szerint különösen ezt a négy nevet: Szatmári, Szöllösi, Szigetli és Jászberényi használta. A négy név közül hogy melyik a valódi neve, még nem sikerült megállapítani. A soknevű zsebtolvaj a vizsgálat közben egy óvatlan pillanatban megszökött a temesvári rendőrségtől. A szökésről értesítették a kolozsvári rendőrséget is. — Piskolczy József fodrászmester teljelmést tett a rendőrségen Fogarasy Mihály nevű nevelt fia ellen, aki ellopta összes ruháit és a lopás elkövetése után megszökött. A rendőrség megállapította, hogy Fogarasy az ellopott ruhákat egy itteni szabónál értékesítette és az eladásból kapott összeggel elhagyta a várost.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlin harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlin minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkoztyukben és kötöttárunkban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

Téves hír a CFR.-tartozások kifizetésének betiltásáról

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egyik kolozsvári reggeli lap szerdai számában hirt közöl, melyben arról számol be, hogy az erdélyi és bánági vasúti kerületi igazgatóságokhoz a CFR. bukaresti vezérigazgatóságától rendelet érkezett, mely arra utasította a kerületeket, hogy azonnal szüntessenek be mindennemű kifizetéseket. A lap híradása szerint az erdélyi és bánági kerületi vasutigazgatóságok nemcsak a régi keleti tartozások kifizetését szüntesék be, hanem megtagadták a legfrissebb szállítások és vásárlások számláinak folyósítását is.

A hír érthető konsternációt keltett a CFR.-nek szállító kereskedők és iparvállalatok körében. A kolozsvári Faegyesület ma délután megtartott ülésén foglalkozott a hírrel és megállapította, hogy a reggeli lap híradása tévedésen alapul, mert a kolozsvári CFR. kerülethez nem érkezett a fizetések betiltásáról semmiféle rendelkezés és a kolozsvári kerület zavartalanul teljesíti tovább is a kifizetéseket. A hír közlésére lapírtásunknak valószínűleg az adott alkalmat, hogy az aradi kerületnél a folyamatban levő rovarcsalások idejére — szokás szerint — tényleg felfüggesztették a kifizetéseket.

A kolozsvári Faegyesület választmánya az Ugirhoz való csatlakozás mellett döntött

Ma van az Erdélyrészi Faegyesület brassói közgyűlése

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 13. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma kezdődik meg az Erdélyrészi Faegyesület Brassóba összehívott közgyűlése, mely végleg hivatva van dönteni a Faegyesület sorsáról. A kolozsvári fakörzet választmánya ma délután megtartott ülésén azt a határozatot hozta, hogy a brassói közgyűlésen nem kíván kimondottan állást foglalni az egyesület feloszlása ellen, miután a kolozsvári egyesület ma is azon az állásponton van, hogy a faérdekelt ségek hathatós védelmét csakis egy, az Ugir kebelében felállítandó faosztály tudja kellően ellátni. Eppen ezért a kolozsvári körzet képviselője a brassói közgyűlésen az Ugir-ba való bekapcsolódást fogja proponálni. Ha az egyesület feloszlását mondaná ki a brassói közgyűlés, a kolozsvári körzet és a többi vidéki körzetek is tovább működnek s a faegyesület, mint a Nagyiparosok Szövetségének faosztálya,

a többi regionális faosztályokkal együtt teremti képviseletet érdekeit megvédésére az Ugir kebelében.

Egyébként a brassói közgyűlésre a kolozsvári fakörzet csak dr. Böszörményi Sándort küldte ki, hogy ott újlag kifejtse a körzet rég ismertett álláspontját. Egyidejűleg a ma megtartott választmányi ülés két fontos programpontra vetett fel, melyeket az Ugiron keresztül a faérdekeltekkel együtt meg akarnak valósítani. Elsősorban a közérdekről hozott törvény alkotmányellenes intézkedéseit akarja a kolozsvári fakörzet a Curtea de Casationál megtámadni, másodsorban pedig az új CFR.-tarifának a favállalatokra nézve sérelmes díj-szabásait. Mert míg a generális díj-szabás átlagosan 30-40 százalékos emelést szab ki, addig egyes fafajok díj-szabása 200-250 százalékosra ugrik.

Az iparigazolványok kiállítás díjának rendezése. Az impérium átvételekor a kereskedelmi minisztérium az iparigazolványok kiállítás díját úgy állapította meg, hogy az 1887-es törvényben forintban megállapított díjakat átszámította lejre. Most új rendelet érkezett, mely szerint az iparigazolványok kiállítás díjánál minden háborúelőtti koronát 15 lejnek kell számítani. A többi szakaszok érvényben maradnak.

Aradon további öss. eomlások várhatók. Aradról jelentik: Az Erdélyben egyre gyakoribb kényszeregyezségi eljárások tömegében Arad vezető szerepet látszik vinni. A gazdasági krízis már eddig is tekintélyes aradi cégeket roppantott össze, de mint jól értesült forrásból közlik — a katasztrofák sorozatai még korántsem értek véget. Ujabbban egy igen tekintélyes divatruház és textil-cég válságáról beszélnek. A textilcégnek közel nyolcmillió érdekeltsége van a piacon, de vagyoni fedezete is tekintélyes. Ezen cég állítólag 60 százalékosra akar kiegyezni hitelezőivel. Hasonló komplikációk várhatók a fűszerszakmákban is. Ezek a hírek az aradi üzleti életre erősen depresszív hatást gyakorolnak. És ebben a szörnyű krízisben a kormány tétlenül marad, ahelyett, hogy olcsó hitel nyújtásával, az adók rendezésével mentené, ami még menthető.

Meghosszabbították a magyarországi román bankbetétek bejelentési határidejét. A román-magyar gazdasági tárgyalások kapcsán határozatba ment, hogy Magyarország az itteni honos-sággal bíró árvák tulajdonát képező értékeket visszafizessék. Az erre vonatkozó bejelentési határidőt most augusztus 15-ig meghosszabbították. Az egyezmény értelmében minden magyarországi intézménél levő bankbetét is likvidálásra kerül, kivéve a postatakarékpénztári betéteket. A bukaresti minisztérium úgy a bankbetétek összegének, mint a kötvények bejelentési határidejét szeptember 30-ban állapította meg.

Csökken Magyarországon az import-export deficitje. Budapestről jelentik: A legújabb statisztika szerint Magyarország bevitele 1924 első negyedében 298 millió aranykorona volt, kivitele 240 millió, ami 58 millió aranykorona különbözetet jelent az 1923 első negyedében fenforgott 98 és félmillió aranykoronával szemben.

A szatmári Casa Noastra csekkjével vámot lehet fizetni. Szatmárról jelentik, hogy a bukaresti központi vámigazgatóság felhatalmazást adott az ottani Casa Noastrának, hogy Szatmár, Máramarossziget, Ermihályfalva vámhivatalainál a lejben fizetendő vámot e bank csekkjével lehessen fizetni. Az exportőrök körében ezt az új rendelkezést igen kedvezően fogadták.

A mai valutapiac

A mai valutapiac némi szilárdulás állott be az árfolyamokban. A délután folyamán a kínálat rendkívül élénk volt, amit az árubőség még fokozott. Akövetkező árfolyamok alakultak ki: Osztrák korona 325-329, magyar korona 340-350, cseh korona 640-646, svájci frank 41.40-41.50, dollár 218-219.00, francia frank 12.20-12.30, font sterling 1000-1005, olasz lira 9.95-10.00.

Valutapiac augusztus 13-án:

Bukarest. Devizák: Páris 1280, Berlin — London 997, Newyork 217.00, Róma 995, Zürich 41.00, Bécs 31.00, Prága 650, Budapest —
Bukarest. Valuták: Napoleon 815.00, marka 53, leva 153, török lira 112, font sterling 990, francia frank 1250, svájci frank 42.50, olasz lira 990, drachma 390, dinár 263.00, dollár 216.50, lengyel marka 43.00, osztr. korona 32.50 magyar korona 29.00, cseh korona 645

Zürich. Nyitás — Zárás: Berlin 125.00-127.25, Amsterdam 207¹/₂-207.00, Newyork 530¹/₂-530.50, London 2404.50-2405, Páris 2930.00-2945, Milano 2889.75-2894, Prága 1570.00-1570.00, Budapest 69.50-69.50, Belgrád 660.00-660.00, Bukarest 237.50-237.50, Varsó 103.00-103.00, Bécs 74.75-74.75.

Norvégia amerikai kölcsönt kap. A norvég kormány a newyorki National City Companytól 25 millió dolláros kölcsönt vett fel 6 százalékos kamattal. A kölcsön 1930-tól számított 15 év alatt törlesztendő.

Megnövekedett az argentinai hushivitel. Az argentinai hushivitel az utóbbi hónapokban erősen fellendült, jelleget Anglia felé csökkent a kivitel. Májusban 75.000 tonna húst, júniusban 90.000 tonnát exportáltak Argentínából, ami értékben négymillió aranypeso többletet jelent.

Egy belga petróleumtársaság koncessziót kapott Szovjetországban. Amszterdamból jelentik: A Belga-kaukázusi petróleumtársaság és Amszterdam városa között egyezmény jött létre, amely szerint a társaság orosz petróleum számára telepet létesít a városban. A telepre azért van szükség, mert a társaság a szovjetektől három éves koncessziót kapott a Belgiumba, Hollandiába és Luxemburgba való petróleumkivitelre.

Bécsi marhavásár. (A Saborsky és fia bécsi cég jelentése.) Felhajtás volt 2993 darab; ebből 1035 darab román. A prima áru változatlan, a többi ára 500-1000 koronával csökkent.

Saborsky József és Fiai cég

Wien, III. 4 ST. Marx. Sürgőnycim: Saborskysöhne Wien — Élőállat-küldemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien ST. Marx. — Husküdemények címe: Saborsky József és Fiai, Wien, Grossmarkthalle.

Magyar Színház

Csütörtök, augusztus 14.

Utolsó előadások

Utolsó előadások

Demidoff hercegnője

Nagy szentimentális dráma, I. Dostojevski regénye után, 6 felvonásban. Fűszerebben Lya Mara és Alfonso Frieland.

PÜRÖSZAPPAN

Zsák ~ Ponyva

Vétel! Eladás
Kölcsönintézet, javítóműhely
Albala Izsó Timişoara
II. Piata Traian 2. szám. Sürgőnycim: Albala Timişoara-Fabrica
Interurban telefon 60

butort, zongorát

akar venni, ne Marosvásárhelyre és tekintse
számláját az utat meg a
SZÉKELY és RÉTI
ERDÉLYRÉSZI BUDORVÁR RÉSZV. TÁRS. Budapesti
székhelyük furnárüzemük legelőkelőbb műhelyükkel

APRÓHIRDETÉSEK

Közvetlen hirdetésnél egy szó 3.-, vasárnap betűvel 6.- lej. Legkisebb hirdetés 30 lej. Álláskeresőknek 30% kedvezmény.

„Jüdische Rundschau“ részére előfizetéseket elfogad a pénz előzetes beutalása mellett Blum Zsigmond Oradea-Mare Strada Aurel Vlaicu 51. Telefon 853. Előfizetési áránegyed-évre 300 lei 7539

Börszakmában képzett fiatal izr. vallású segéd állást keres azonnali belépésre. Cim: Rubinstein Zsiga, Sighetul-Marmatiei, Dragos voda No 15. 7629

F. évi november 1-én belépésre keres egy jó izr. 30-40 éves szakácsnőt, havi 600 lej fizetéssel, Mózes Jakab, Hoghiz, (Olt-hévíz). 7631

Keresünk mezőgazdasági szeszgyárunkba gépezést is értő gyakorlott szeszfőzőt. Ajánlatok Léb testvérek Andrásfalva, posta Hasfalău intézendők.

Keresek orth. kóser főzésben **perfekt** fiatal nőt, aki egy kicsi háztartás önálló vezetését vállalja. Cim a kiadóban.

Megbízható 40 év körüli izr. nőt keresek, aki háztartás minden ágában jártas, csetéd mellé. Cim: Goldstein Dezső, Fehéregyháza, Segesvár mellett. 7637

Tanítónő butorozott szobát keres szeptember 1-re. Cim a kiadóban.

Magántanulókat előkészítők polgári, gimnáziumi és kereskedelmi iskolák magánvizsgáira. A sikerért felelek. Vidéki tanulókat ellátásis vállalom. Carei-Mari (Nagykároly) Str. Gh. Barițiu, Nagy József, az orth. izr. isk. igazgatója. 7455

Vorzüglicher Vorbeter שריב מימחה besitzt gute Zeugnisse, tüchtiger בעל קור ימחה sucht bessem Posten. Adresse unter „EMESZ“ an administration.

HUNWALD

Cluj, Str. Vlahuța (vult Bolyai-u.) 3. Telefon 147.

ÜVEGCISZOLDA és tükörgyár. Tábla-üveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükörök újrafoncsorozása.

Zsidó szobafestő segéd aki önállóan tud dolgozni és vállalni, jól bevezetett üzletbe benőstülhet mint társ, vagy az egész üzletet átveheti. Cim a kiadóhivatalban. 7617

Könyvszükségletét az Uj Kelet könyvosztályánál fedezze! Bárhol megjelent könyvek beszerzését vállaljuk.

A marosvásárhelyi izr. hitközség egy jóhangú שריב מימחה és egy שריב מימחה előimádkozót keres, kik a בעל תופע and בעל קוריא and funkiót is képesek olvasni.

Hölgyeim! Mielőtt filc v. bársony kalapjait megvennék, saját érdekükben, vételkötelezettség nélkül tekintse meg

„IDEAL“

női kalapüzlet **dus** választékát. Cluj, Calea Reg. Ferdinand 8. Gólya-áruházzal szemben.

Villamos főzőrud

fűtőbetét nélkül. Német szabadalom. Javítást soha nem igényel. — Minden világítást bármely edényben. Háztartások, orvosok, fogtechnikusok, fodrászok, gyógyintézetek, aggregények részére szájbőlítéshez, kéz- és fejmosóshoz nélkülözhetetlen. Darab ára 280 lei. Gyári képviselet:

Pallos & Markó ckl. gépészmérnököknél Cluj, Str. N. Iorga (Jókai-u.) 7.

Telefon 650. Vízszinteladónak engedmény. 20 lei posta- és csomagolási díj ellenében utánvétellel megküldjük

A Kolozsvári

CZELL

sörfőzde

világos

„URSUS“

söre

a közönség legkedveltebb itala

Valódi persa szőnyegek

nagy választékban jutányosan kaphatók

Sternberg

Tel. 13-45. Oradea-Mare, Piața Unirei 2

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop (vult Brassay-utca) 10 szám.

GYAPJUIPAR R. T. TIMIȘOARA

Gyapjamosoda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szövőde, takácsműhelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Kőről és szövőtárugyár körülbelül 1500 munkást foglalkoztat. Saját konfekciós és juhtenyésztés.

Telefon 766

INDUSTRIA TEXTILA ARADANA SOCIETATE ANONIMĂ

★ Románia legnagyobb textilgyára Arad ★

ARADI TEXTILGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Személyposta — Gőzhajók

Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canada-ba.

Felvilágosítások és jegyek:
„SARNIA“-nál

București, Rador 1572
Pasagiul Comédia

Zsák

Zsineg

HAVAS DEZSŐ
TIMIȘOARA

Kötél

Férfikalapokat

fest, tisztít, formál és vasal

Fehér István kalaposmester,
Cluj, Unió-utca 21. Redout.

Postai megrendelések is eszközöltnék!

A Temesvári Műmalom R.-T.

mindenkinek ajánlja Tészta- és Konzervgyárának

elsőrendű **M.M.** kőszítményeit
Kaphatók minden nagyobb fűszerüzletben

Betonkeverőgépek

valamint az összes cementipari gépek, u. m. cementtetőcserepek, betontéglák, üreges betonblokkok, cementterazzo, granitoid, járdalapok gyártására kézi és erőhajtásra berendezve, formák, betoncsövek, kutgyűrűk, lépcső és egyéb építési anyagok gyártására. Teljes asbestcementpalagyi berendezések, 1-a cementfestékek stb. stb. raktárról azonnal szállíthatók.

MODERNA

Építőipari Gépek és Radiátor Rt.
Brasov, Kis ucca 12.

Árlapok és költségvetések díjmentesen!
Mielőtt cementipari gépeket vásárol, kérjük raktárunk megtekintését

LÁDAGYÁR

Mindenmü ládákat és fadóbozokat össze-szegezett és szétszedett részekben megrendelésre azonnal készít és hár-hova szállít a legolcsóbb áron

Sajovics és Lebovits fakeskedés és ládagyár
Cluj, Strada Cernăuți (vult Kajántól-ut) 1 sz

Hirdessen az Uj Keletben!